

CONTRIBUȚII LA CUNOAȘTEREA LUPTEI MOȘNENILOR DIN DIN CUCUTENI-DÎMBOVIȚA PENTRU PĂSTRAREA MOȘIEI

GII. I. MARES

Băștinașii din satul Cucuteni, județul Dimbovița, ca și cei de prin celelalte sate de moșneni de pe aici, erau stăpînii pămîntului pe care se născuseră, de nimeni contestați, de cînd se știau. Ei aveau și delnițe, bucăți de pămînt, mai mari sau mai mici, după socoteli numai de ei știute și cunoscute din tată în fiu, unde își rînduiau gospodăriile, dar restul pămîntului, în cea mai mare parte, îl stăpîneau în devălmășie. Toți știau, de la înaintașii lor, la cite „dramuri“, părți din întregul hotar al satului, aveau dreptul fiecare.

Intocmirea aceasta social-agrară, orînduirea obștilor satești alcătuită pe îndelete, odată cu nașterea poporului și satelor noastre, care a ținut strîns obștea, a dăinuit neatînsă pînă în sec. XIV—XV, curînd după formarea și consolidarea statelor românești, cu caracter feudal.

De atunci, pămîntul moșnenilor începe să treacă, la început mai încet, apoi din ce în ce mai repede, în mina altor stăpîni. Din sec. XVI, cînd mai predomina stăpînirea devălmășă a moșnenilor, încep să se întindă marile domenii feudale (domnești, boierești, mănăstirești).

La Cucuteni situația nu putea fi alta. Dintr-un document dat de Mircea Ciobanul în 1550 iunie 20, aflăm că și aci moșnenii încep să iasă din devălmășie. E important acest document și pentru că e primul care arată alegerea părților și ieșirea din indiviziune a cucutenilor, dar și pentru că prin acest hrisov se întăresc părți de moșie unor moșneni, care apoi, timp de sute de ani vor fi pomeniți ca vîrfuri, începuturi ale spițelor genealogice ale „moșilor“, ori de cite ori se va face alegere de moșie și repartiție de pămînt în Cucuteni.

Zice documentul amintit: „**Dat-am domnia mea această poruncă a domniei mele, Stoi și lui Stanislav și lui Bran și Liei și lui Ion, cu feciorii lor, ciți Dumnezeu le va da, ca să le fie lor în Cucuteni partea părinților lor, anume Bran și Badiul, oricît se va alege după aceea parte de ocină, pentru că iaste a lor bătrînă și dreaptă ocină de la moși**“. În acest document apare și primul cumpărător de pămînt, Vlad, tot un „părtaș“ dar mai norocos, mai înstărit, care în baza dreptului de „protimis“ întoarce banii celor care cumpărase

de la unchiul său Stanislav : „Și iar să fie ocină Vladului din Cucuteni, din partea unchiului său Stanislav jumătate, pină în valea Tisilor, pentru că a întors asprii lui Berevoe 600 gata, denaintea domniei mele. Și iar să fie Vladului ocină în Cucuteni, partea unchiului său Stanislav den valea Tisii pină în Plăiuuleț, pentru că a întors asprii 450 Chițului“¹.

După 18 ani, dintr-un hrisov dat de Alexandru II voevod în 1568 iunie 29, vedem că vânzările de pământ continuă. Radu și Ion din Bădeni, cumpără părți întinse din hotarul de mieznoapte al Cucutenilor, vecin cu Bădenii :

.....Să le fie lor moșie în Bădeni partea Vladului toată, pentru că au cumpărat de la Vladul drept 1.000 de aspri... ; partea lui Bran toată drept 1.000 de aspri și un bou... ; partea lui Nan toată drept 1.000 de aspri ; partea lui Stanislav toată drept 1.040 aspri ; partea Neagului toată drept 1.030 aspri...“, precum și alte părți mai mici de la Stoia din Cucuteni.

„Însă și hotarele să se știe, din Valea Tisilor în curmeziș pină în stina Neagului, pină în hotarul Pietrarilor și pină în vârful Giurcului și curmeziș pă colina Chiciurălor, pină în apă și pă Piscul Lupului, pină în hotarul Fienilor și în jos pe plai, pină în Obirșia Tissii“².

O bună parte din moșia Cucutenilor, părțile fraților Bran, Ion, Stanislav și a nepotului său Vlad, cărora Mircea Ciobanul le dase carte de întărire la 1550, trece în stăpînirea altora, deocamdată tot moșneni localnici, din Bădeni.

De ce vânzările de pământ continuă și chiar sporesc ?

Pentru că pe atunci moșnenii erau din ce în ce mai strimtorați și siliți să-și vîndă pămîntul, care constituia nu numai singurul mijloc de trai, dar și fala lor, dovada vechimii și a drepturilor lor pe acele meleaguri. Pină „nu ajungea cuțitul la os“ cum zice o vorbă, nimeni nu vindea nici o palmă de pămînt. Și atunci, în cea de a doua jumătate a sec. al XVI-lea, pe care toți cercetătorii istoriei noastre o consideră vremea cea mai neagră pentru moșneni, într-adevăr ajunsese. Atunci, la asuprirea feudalilor din țară, se adaugase și asuprirea cumplită a turcilor.

Așa se explică, că și la Cucuteni în acea vreme, continuau vânzările de pămînt, pentru a putea fi plătite dările de către moșneni.

Intr-un hrisov, dat de Mihnea Turcitul la numai două luni după prima sa urcare pe tron, la 1577 noiembrie 21, găsim : „Dat-a domnia lui această învățătură a domniei lui, slugii domniei lui, Vladului logofăt și cu toți feciorii lui, ciți Dumnezeu îi va dărui, pentru ca să-i fie lui ocină în Cucuteni, Lihaciul, partea lui Moran și partea lui Nan, pentru că le-au cumpărat Vladul ocină de la Stanislav, 3 locuri în Potropop, pentru aspri 900.. și ocină partea Neagului toată.. pentru aspri 1.600.. și

1. Documente privind Istoria României (B) Țara Românească (sec. XVI), vol. II, doc. 429, p. 404 (mal departe D.I.R.Ț.R.).

2. D.I.R.(B)Ț.R. (sec. XVI), III, doc. 315, p. 272—273.

partea Vladului Socotă cite s-ar alege de peste tot hotarul, pentru aspri 1.800". Și tot astfel continuă să fie pomenite în hrisov cumpărăturile lui Vlad (numit Seghiu, într-un loc, spre a fi deosebit de Vlad din Cucuteni, care acum vindea și care era probabil nepotul lui Stanislav care pe la 1550 cumpăra și el) în total 25 bucăți de moșie, de la 17 moșneni, pământ în valoare de 32.000 aspri.

E impresionant numărul mare de moșneni care au fost siliți să-și vîndă moșiile în 1577. Cum pe atunci satele nu aveau mai mult de 15—30 de case, de familii, înseamnă că mai mult de jumătate din locuitorii satului Cucuteni erau la mare nevoie și printre aceștia întîlnim și numele celor altădată cu stare, cu „bătrînă și dreaptă ocină de la moși“, cum spunea hrisovul din 1550, dat lui Stoia, Stanislav, Bran, Ion, Vlad și alții.

Că cei din Cucuteni și-au vîndut atunci o bună parte din pământ, putem aprecia și după valoarea totală a celor 25 bucăți de moșie, care se ridică la suma de 32.400 aspri.

De remarcat însă că nici unul dintre moșneni nu și-au vîndut încă libertatea odată cu pămîntul, nici nu a devenit rumân³.

Aceste documente amintite mai sus, sînt importante și pentru că ne arată numele oamenilor care locuiau pe atunci în Cucuteni și mai ales numele de locuri, de hotare neschimbate pînă azi: Valea Posăzii, Cetățea, Rovine, Lihaciul, Potropop, Chiciura, Hrăstoasa și multe altele.

Apoi mai mult de o jumătate de secol, izvoadele tac și nu mai avem știri despre nevoile cucutenilor, care știm că au continuat și s-au înmulțit în veacul următor.

CUPEȚII. NEGUSTORI DIN TÎRGOVIȘTE ÎNCEP SĂ CUMPERE PĂMÎNT ÎN CUCUTENI

Vremea ce a urmat după epopeea voievodului Mihai, n-a fost mai ușoară pentru birnici. Matei Basarab, atît de grijuliu cu cele bisericești, nu era mai puțin cu cele lumești. Aspra disciplină financiară pe care el a întronat-o, a silit pe mulți mici proprietari să-și vîndă pămîntul.

În 1632 decembrie 7, Bustea vinde jupînului Panait cupețul o casă cu siliștea, cu pomii și o funie de pămînt, pentru 1500 bani. Zapisul iscălit de martori din Cucuteni și din Tîrgoviște, aduși de negustor, este scris de popa Tănase de la biserica Albă⁴.

Trei zapise rămase din 1638 februarie 10, arată că Frățilă, un urmaș de-al moșului Stanislav, se pare, avînd o stare materială mai bună, răscumpără de la Neagu Vătcă o siliște din Cucuteni: „pentru că au fost și mai denainte vreme iar a noastră, dela moși dela strămoși, ce ni-o am răscumpărat drept bani gata, ughi 3 pol“⁵.

3. D.I.R.(B.)Ț.R. (sec. XVII) vol. IV, doc. 305, p. 300.

4. Arh. St. Buc., Mitrop. Ț. Rom. XXXVIII-3; ms. 127, f. 120 și 134, f. 187.

5. George Potra, *Tezaurul documentar al județului Dimbovița*, 1972, doc. 322, p. 183.

Apoi Frățilă, împreună cu cei patru frați ai săi : Frusin, Neacșul, Stanciu și Oprea, răscumpără de la Mircea o parte de moșie pe care o avea de la Radul Surdelă, fratele acestora ⁶.

În fine, Frățilă cu feciorul lui Ursu, mai cumpără unele locuri de la Lia, de la Vlad al Badoi și o funie de la Stoica Pătea, „**drept bani gata 300 și o jumătate oboroc de griu**“ ⁷.

Dar acest Frățilă, moșnean din Cucuteni, cu frații și copiii săi, care mai sînt în stare să răscumpere unele locuri strămoșești înstrăinate, ba să mai adauge și altele noi, sînt o excepție. Cei mai mulți continuă să fie la mare strimtoare și nevoiți să vîndă.

În 1639 martie 20, Stanislav feciorul lui Micu din Cucuteni, vinde partea lui toată, a șasea parte din funcie, jupînului Panait, la hotarul Coțăenilor și Fienilor, pentru 5000 de aspri ⁸.

În acelaș timp (1639 martie 22) Slamna cu feciorul lui, Măinea, vînd jupînului Ghinea neguțătorul, două locuri, la „**Pietriș**“ și „**Groapă**“ dinspre Crevedia, cu 300 bani ⁹.

Acești doi negustori, Panait și Ghinea din Tirgoviște, după cîte știm, sînt primii străini de sat, care au pătruns în hotarul Cucutenilor. Este evident că ceilalți părtași din Cucuteni, n-au avut putere (bani) să facă uz de dreptul lor de protimisii și să cumpere atunci cînd Stanislav și Slama au fost nevoiți să-și scoată în vînzare părțile lor de ocină.

Peste un an, în 1640 mai 8, popa Neagu din Coțăeni vinde un loc la Cucuteni, pe care îl avea cumpărat de la Dobre Stoescu, tot jupînului Panait cupețul din Tirgoviște cu 200 de aspri ¹⁰.

În 1641 decembrie 7, Oprea Cheseaua din Cucuteni dă zapis la mina ceaușului Oancea, de fel din Coțăeni, „... **precum să se știe că m-am rugat dumnealui de mi-au făcut bine la o satara cu 14 taleri, de acum de la Sf. Neculae pînă la Ispas și i-am pus Podul cel mare zălog... iară de nu vom da banii la zi, să fie Podul stătător în veci lui și feciorilor lui**“ ¹¹.

În 1645 iulie 3, întreg satul Cucuteni au vîndut lui Tănasie, vătaful din Paici, moșia lui Dan, care fugise ca să nu plătească birul : „**Adecă iar noi satul Cucuteni, însă cu mic cu mare, scris-am acesta al nostru zapis... cum să să știe că am vîndut moșia lui Dan... și am vîndut pentru birul, că s-au lăsat partea de bir în sat ș-au fugit. Ci noi am plătit cît am putut, iar acum nu mai putem plăti, ci am vîndut-o lu Tănasie vătaful za Paici**“ ¹².

6. **Ibidem**, doc. 323 p. 184.

7. **Ibidem**, doc. 324, p. 184.

8. **Ibidem**, doc. 338, p. 198.

9. **Ibidem**, doc. 339, p. 199.

10. **Ibidem**, doc. 345, p. 205.

11. **Ibidem**, doc. 347, p. 207—208.

12. **Ibidem**, doc. 371, p. 225—226.

În 1647 aprilie 20, Vlad Ciulumba din Cucuteni, vinde lui Ion Cîrstocescu din Runcu jumătate dintr-o livadă din Poduri, „...dăⁿ Piscul cel înalt in jos pînă în apa Crevediei“ (cealaltă jumătate a dat-o zestre noru-si Anghelina din partea fiului său Coresi) 13.

Ca și în alte sate, moșnenii din Cucuteni n-au putut să reziste concurenței puternice pe care o făceau posesorii de capital din Tîrgoviște. Jupînii Panait și Ghinea reprezentau noua categorie socială ce se ridica atunci, negustorimea care poseda bani.

Acest capital cămătăresc pătrunsese în țară și se dezvoltase sub protecția Porții, prin intermediul negustorilor și cămătarilor imperiului otoman, aceștia fiind uneori turci, dar de cele mai multe ori greci, evrei, armeni sau italieni.

Dacă domnul țării recurgea la cămătari pentru a căpăta și menține tronul și boierii pentru a duce o viață luxoasă, țărani erau nevoiți și ei să se adreseze cămătarilor pentru a obține sumele necesare plății dărilor în bani și a gloabelor, sau pentru a scăpa de foamete 14.

Cămătărie făceau nu numai negustorii sau cămătarii de meserie, străini, amintiți mai sus, ci și unii dintre băștinași (boieri, clerici sau chiar slujbași mai mici) 15.

La Cucuteni am văzut că au pătruns cu ajutorul acestui capital cămătăresc atît cupeții Panait și Ghinea, cit și Oancea ceaușul, de fel din Coțăieni și Tănăsie vătaful. Pe de altă parte, pe vremea domniei lui Matei Basarab, dezvoltarea economiei Țării Românești încurajată de acest domnitor, a atras și o parte din țărănimea cu stare (moșneni) care putea aduce pe piață produse agricole, îndeosebi vite. Această atragere a țărănimii în economia de mărfuri, accentuînd diferențierea de avere între țărani, a constituit un factor hotărîtor în destrămarea obștii țărănești.

La Cucuteni dezagregarea obștii țărănești, manifestată prin împărțirea pămîntului pe bătrîni, pe „moși“ și chiar delimitarea pe teren a părților din pămîntul obștesc, așa cum am văzut că a început încă de la 1550. a continuat și în sec. XVII, pe timpul domniei lui Matei Basarab și mai tirziu.

Astfel, Ursu al lui Frătilă (cel care pe la 1638 răsкупărase împreună cu frații săi, unele pămînturi înstrăinate), același Ursu, împreună cu frații săi Gudea și Stan, răsкупără în 1657 februarie, de la Radu și fratele său Dragomir (aceștia poate descendenți ai lui Radu și Ion din Bădeni, care cumpăraseră lîngă hotarul Bădenilor în 1568) o funie, „...și o au cumpărat Gudea, Ursu și Stan... că au fost moșu-său Stanislav Bădișescu, să se știe den Valea Crevediei in sus, pînă în hotarul Bădenilor... Și iar au cumpărat Gudea, Ursu și Stan partea văru-său și lui Stan frate-său“ 16.

13. *Ibidem*, doc. 390, p. 239.

14. *Ibidem*, p. 849; *Ist. Rom.*, p. 849.

15. *Ibidem*, p. 850.

16. *Arh. St. Buc.*, *idem*, XXXVIII-16 ms. 127, f. 97 și 134, f. 190—190 v.

Dar numai după patru ani, în 1661 noembrie 13, vedem că unul dintre acești frați, Gudea, sărăcește și nu mai poate plăti birul. Satul Cucuteni, locuitorii lui, care răspundeau solidar de plata birului, vînd o siliște a lui Gudea fratelui său Ursu, așa cum tot pentru neplata birului viduseră, în anul 1645, moșia lui Dan. Deci diferențieri de avere, care duceau la împărțirea, vînzarea și la destrămarea obștii, se produceau nu numai între diferitele neamuri la Cucuteni, dar chiar în sinul aceleiași familii, între frați ¹⁷.

În 1664 martie 6, un nou jupîn, Ilie ginerele lui Panait curețul, cumpără o siliște de casă de la Ion ginerele lui Coresi și o siliște cu pomi de la fratele lui Coresie.

Peste trei ani, în 1667 martie 9, acelaș jupîn Ilie, cumpără o livadă de la Radu Pitaru, în Valea Bivolului și alătura altă livadă de la Dragomir al lui Radu, care mai vinde o altă livadă de fîn sub Cetătea ¹⁸.

Dintr-un zăpis din 1670, octombrie 18, aflăm că Ursu din Cucuteni cumpără de la Tudor, fratele lui Tănase slugerul, moșia pe care satul i-o vînduse acestuia, pentru neplata birului de către Dan ¹⁹.

Și tot la aceeaș dată, Tudor slugerul dă zăpis lui Ursu de vînzarea părții de moșie pe care o avea de la unchiul acestuia Stanciu ²⁰.

ÎN MOȘIA CUCUTENILOR PĂTRUND BOIERII MERIȘANI...

Anul 1671, este data cînd apare la Cucuteni, ca achizitor de pămînturi moșnenești, boierul Staico, mare paharnic. Deși era fiul lui Bărcan clucerul și vornicul din Bucșani, Staico se va numi mai mult Merișanu, după bunicul său Petru logofăt din Merișani (J. Teleorman).

Din zăpisul din 1671 decembrie 16, se vede că Staico mare paharnic a cumpărat de la Coman feciorul Milei „**locurile de la Virf, de la Vrahnița, care locuri au fost cumpărate de la Tudor, fratele lui Tănase slugerul**“... apoi un loc de la Stan și feciorii lui și în acelaș zăpis găsim scris : „...și iar am mai vîndut noi, tot satul Cucuteni, iar acoloa, o livade a Radului feciorul lui Micul ot Cucuteni, o am vîndut pentru nevoile lui drept bani gata 400“. Fără îndoială că nevoile lui Radu, care interesau tot satul, în așa măsură că îi vîndeau un loc boierului Staico, erau legate de neplata birului ²¹.

Acest mare intrigant al timpului său, cum pe bună dreptate îl caracterizează istoricul N. Stoicescu ²², unelînd împotriva Cantacuzinilor, este îndepărtat de Antonie vodă din Popești, dar cînd vine domn Grigore Ghica, acesta îl repune în dregătorie. După puțină vreme însă,

17. George Potra, *op. cit.* p. 327.

18. Arh. St. Buc. idem XXXVIII-19; ms. 127, f. 121 și 134, f. 191.

19. Ibidem, XXXVIII-20, ms. 127, f. 98 v și 134, f. 191.

20. Ibidem, XXXVIII-22, ms. 127, f. 98 v—99 și ms. 134, f. 191.

21. Arh. St. Buc. idem XXXVIII-21, ms. 127, f. 67 v și ms. 134, f. 191 v.

22. N. Stoicescu, *Dicționar al marilor dregători din T. Rom. și Moldova*, Ed. enciclop. română, București, 1971, p. 128—129.

cind la tron urmează Gheorghe Duca, Staico fuge la munte. în dec. 1673 (prin Cucuteni, desigur, pe care acum îi cunoștea bine, pe poteci ascunse, prin pădurile ce se țineau lanț de aci, pînă dincolo în Transilvania).

Nu stă fugit mult timp și se închină noului domn. Dintr-un răvaș din 1677 iunie 13, se vede că Staico continua acapararea de pămînt la Cucuteni. Un scurt citat din acest răvaș ne va arăta metoda de a pune mîna pe pămîntul moșnenilor, tipic cămătărească, a acestui feudal :

„Răvașul nostru lui Pădure ot Cucuteni ca să fie volnic cu răvașul nostru de să oprească toată moșia lui Ion Coresi de la Cucuteni pentru niște bani ce iaste dator, nimenea să nu cosească, nici să se mai amestece, nimic la acea moșie, așijderea și voao slujitorilor din Bădeni să nu vă mai amestecați nimeni la aceste moșii, nici la partea de moșie a lui Ion, nici la a frăține-său Anghel, că ei îmi sint mie datori atîția bani“ 23.

Peste o jumătate de an, alți moșneni, siliți de nevoi, își vînd pămîntul lui Stoica. Zapisul lui Micu din Cucuteni, dat la 1678 ianuarie 3, arată că acesta, împreună cu feciorii săi, îi vinde o livadă la Vîrful de la Glod 24. La aceeași dată Cîrstea cu feciorii săi îi vînd moșia Podul de jos jumătate, o livadă lingă Cetățea și o alta în luncă 25.

Tot la 1678 ianuarie 3, dă Șerban din Cucuteni cu feciorul lui Coman un zapis lui Staico, în care zice : „...să se știe că trebuindu-mi mie bani pentru multe nevoi, venit-am la dumnealui de bună voia mea de m-am vîndut rumân și eu și feciorul meu și cu partea de moșie din Cucuteni, însă capul și cu moșia cîte ughi 15, cari fac ughi treizeci și am luat toți banii gata în mîinile noastre...“.

Din cîte știm, acest Șerban din neamul Coșateștilor, coborîtori din moșul Lia, este primul moșnean din Cucuteni care a fost nevoit să se vîndă rumân. Mai tîrziu vor mai fi și alții 26.

Ziua următoare, întreg satul Cucuteni vinde moșia unui bătrîn. Zapisul din 1678 ianuarie 4 zice : „...Adică noi, satul Cucuteni... scriem și mărturisim... cum să se știe că i-am vîndut dumnealui, toată partea de moșie a unchiașului Ion Hăul, care moșie și locuri sint sub Cetățea...“, desigur vînzare pentru datorii fiscale, pe care le avea bătrînul 27. Tot din 1678 ianuarie 4, este și zapisul lui Neacșul, feciorul popii Nečula din Cucuteni care îi vinde lui Staico o siliște din Vilcana, pe care o cumpăraseră și el de la Marco din Cucuteni 28.

La 13 aprilie 1678, Ion feciorul lui Vasile Hogea din Cucuteni

23. Arh. St. Buc. idem, XXXVIII-27 ; ms. 127, f. 68 v. ; ms. 134, f. 193.

24. Ibidem, XXXVIII-30 ; ms. 127, f. 69—69 v.

25. Ibidem, XXXVIII-28 ; ms. 127, f. 69 v. ; ms. 134, f. 139.

26. Ibidem, XXXVIII-29, ms. 127, f. 68 v—69 ; ms. 134, f. 193 v.—194.

27. Ibidem, XXXVIII-31 ; ms. 127, f. 70 ; ms. 134, f. 194—194 v.

28. Ibidem, XXXVIII-32 ; ms. 127, f. 69 v—70 ; ms. 134, f. 194.

ii vinde lui Staico, pentru 80 ughi, un loc Cetățea, loc destul de întins, avînd în vedere suma de bani ²⁹.

Dintr-un zăpis din 1678 aprilie 28, aflăm din nou despre apucăturile cămătărești ale lui Staico: „**Adică eu Pădure din sat din Cucuteni...** scriu și mărturisesc cu acest zăpis al meu, ca să fie de bună credință la mina dumnealui Staico biv vel pah., cum că să se știe că mi-au făcut dumnealui bine și mi-au dat bani împrumut pre capul meu, tal. 130, care bani am luat să-i dau oamenilor, cui va trebui la nevoia lor, însă acum într-un an să aibu a-i da dumnealui banii toți la zi, fără-de nici un cuvînt, iar de nu-i voi da dumnealui banii, eu să-i fiu rumân și cu feciorii miei... și cu oamenii din sat caria voui da acești bani și nu vor avea să-i dea la zi...” (subl. n.) ³⁰.

După această dată, Staico nu mai apare în documentele Cucutenilor. Cămătar hain și hrăpăret în relațiile lui cu moșnenii, cum se vede din zăpisele arătate, Staico n-a fost mai corect nici în viața politică. Pirăște pe Șerban Cantacuzino turcilor, din porunca lui Gheorghe Duca, apoi fuge în Moldova și Transilvania. Fiind trimis de Constantin Cantemir să pirască pe Constantin Brîncoveanu la Poartă, este predat de turci acestuia, care îl spînzură, înainte de 1693 ³¹. Istoria Țării Românești, menționează pe scurt evenimentul: „**Așisderea și pe Staico l-au adus într-o noapte în Tirgul-de-Afară al Bucureștilor și l-au spînzurat în mijlocul Tirgului, la o zi de tirg**” ³².

Moșnenii din Cucuteni, aflînd de pățania lui Staico, au răsuflet ușurați, fără îndoială. Dar nu pentru mult timp.

După moartea boierului, jupînceasa Maria, soția lui, a predat minăstirii Cetățea, odată cu unele părți din moșiile pe care le acumulasese Staico de la moșnenii din Cucuteni și zăpisele de datorii pe care acum urma să le încaseze călugării.

Cum Staico mare paharnic nu avusese copii, moștenitorii lui, jupînceasa Maria, soția, Drăgușin, frate și Badea și Constantin, nepoți, îi vor sili pe datornici să-și plătească restanțele pe care boierul, mult timp fugit din țară, n-a avut timp să le încaseze personal. (moștenitorii au fost confirmați chiar de Constantin Brîncoveanu, printr-o carte din 1694) ³³.

Cîteva zăpise, toate întocmite în aceeași zi, la 1703 aprilie 1, arată condițiile în care au fost date aceste zăpise de plată a datorțiilor. Iată ce zice Macarie monahul în zăpisul său: „**Adecă eu Macarie monahul, împreună cu feciorii miei, dat-am acest al nostru zăpis Sf. minăstirii Cetățea și sfinților părinți călugări... precum să se știe că luînd eu împreună cu Vlădilă și Simion bani boerești de la Pădure, ai du-**

29. Ibidem, XXXVIII-33; ms. 127, f. 70 v; ms. 134, f. 194 v

30. Ibidem, XXXVIII-34; ms. 127, f. 71; ms. 134, f. 194 v.

31. N. Stoicescu, op. cit. p. 129.

32. *Cronici munteni*, ed. Albatros, 1973, p.123

33. Acad. R.S.R. LXXXVII-3.

misale jupinului Staico... deci cind au fost acum, apucindu-ne părinții călugări cu zapisele noastre cele de datorie să plătim, noi neputind da banii, am dat eu monahul Macarie 3 măci de stupi, drept bani 300. ce au fost rămășița... și fiind chezaș și pre ceilalți ce am scris mai sus și nefiind dintre ei nimeni de față, m-au apucat pe mine, cu neavind cum face am dat moșia de a lor prețuită drept ciți bani au fost capete...". Și în acelaș zapis continuă un fecior de-al lui Pădure : „...mai dat-am eu Tatul sin Pădure, împreună cu frații miei Neașul și Radu, moșia de-a Măinii vărul tătine-mieu, care a luat bani de la tătină-mieu și petrecindu-se el cu totul, au căzut greul pre noi“ 34.

În același zi, dă zapis Neașul, feciorul popii Necula din Cucuteni : „...dat-am eu acest al meu zapis și al tuturor feciorilor miei, sf. minăstiri Cetătea, precum să se știe că luind eu bani boierești, dela Pădure... și apucindu-mă părinții călugări cu zăpissul meu cel de datorie, cu neavind putere să plătesc cu bani, am dat moșie, moșia de la virful Suvității“ 35.

Și tot în același zi, 1703 aprilie 1, desigur silit ca și cei de mai sus, scrie zăpissul său și Dumitru al lui Stan Chingă : „...precum să se știe că am dat moșie de m-am plătit de datoria ce au făcut tatăl meu de la Staico biv. vel pah., care au luat Pădure, dat-am silıştea din sat“ 36.

Peste trei ani, Drăgușin, fratele lui Staico și cu nepoții lui, au făcut jalbă către vodă, că pierzîndu-se zapisele în timpul pribegiei, nu au cu ce să stăpînească, punind martori doi moșneni care pot să mărturisească despre părțile de moșie cumpărate cu Staico la Cucuteni. Vodă a dat poruncă să se facă cercetare cu carte de blestem. În 1706 octombrie 14, se întocmește o foiță de zapise, iscălită de Șerban vel logofăt și Grigore vel vornic, „...de ceale ce dete seama Drăgoi și cu Micu ot Cucuteni, inamtea noastră, de moșiile ce au cumpărat Staico pah. la Cucuteni și la Bădeni, fiind și cartea sfinției sale părintelui mitropolit Teodosie, cu mare blestem...“. Foița cuprinde 16 locuri, arătîndu-se de la cine a fost cumpărată și unde este situată fiecare bucată de pămînt. Urmează o listă de cine și ciți bani erau datori lui Staico 37.

În 1719 găsim la Cucuteni pe fiul lui Drăgușin vistierul, pe Barbu Merișanu, pe atunci mare pitar, care cumpără cîteva bucăți de pămînt. În 1719 ianuarie 20, Dumitru Cingotă, cu feciorii Cirstea și Stroe, îi dau zăpiss de vînzare unei livezi de fîn 38.

În 1719 februarie 16 Neașu cu soția lui, care erau datori lui

34. Arh. St. Buc., idem, XXXVIII-41; ms. 127, f. 72—73; ms. 134, f. 197—198 v.

35. Ibidem, XXXVIII-42, ms. 127, f. 73, ms. 134, f. 197.

36. Ibidem, XXXVIII-43; ms. 127, f. 73 v, și ms. 134, f. 197 v.

37. Ibidem, XXXVIII-47; ms. 127, f. 74—75 și ms. 134, f. 199—200.

38. Ibidem, XXXVIII-58; ms. 127, f. 78, și ms. 134, f. 203.

Radu Barbiș, iar acesta, la rîndul lui, lui Barbu Merișanu. dă zapis de vinzare marelui pîtar o livadă ce se cheamă Podul Neted, pentru a se plăti de datorie³⁹. În acelaș an, decembrie 7, Vasile împreună cu frate său Radu și Ion Fășie vind lui Barbu Merișanu o siliște din capul Pisculețului pînă în vilceaua de la Fintînă⁴⁰.

După 20 de ani, din tot neamul acesta al Merișanilor, rămas după Staico, mai întîlnim la Cucuteni numai două văduve, foste soții ale celor doi veri, Badea și Barbu. Din zapisul din 1738 mai 10, aflăm că Stanca, soția lui Badea căpit. Merișanu. vinde Sandei vorniceasa, fosta soție a lui Barbu Merișanu mare pîtar (în 1719) și apoi mare vornic : „**pentrucă aceea moșie îmi este și mie dată dela soțul meu Badea căpit. Merișanu, pentru zestrele meale și soțului meu îi este de la unchiu-său Staico pah. Merișanu ; deci eu neputînd ca să o dau sf. mănăstiri, dumneaei au cumpărat-o de la mine și au închinat-o sf. mănăstiri din Cucuteni, pentru pomană și îi se cade fiind dumneaei moșneacă, să o cumpere de la alții**“⁴¹.

Deci tot pămîntul acaparat de Staico pah. și moștenitorii săi, într-o jumătate de secol, trece în stăpînirea mînăstirii Cetătea din Cucuteni și apoi a Mitropoliei.

TOT ATUNICI SOSEȘTE LA CUCUTENI MARELE VORNIC NEAGOE SĂCUIANU

Aproape în același timp cu Staico mare pah., un alt boier, mare dregător, tot dimbovițean, Neagoe Săcuianu mare vornic, cumpără și el pămînt la Cucuteni. De fel că în Săcuieni, cum îl arată numele, nu departe de Tîrgoviște, unde își avea și „**temeiul**“ și zidise biserică încă din 1655, Neagoe era un bun cunoscător al locurilor de pe valea Ialomiței. Era căsătorit cu Zamfira, fiica lui Oprea postelnicul din Săteni (Doicești) și, în 1656, cumpărase de la Coanda, văduva jupînului Avram și de la fii ei : „**...toată partea lor de ocină den sat din Brănești, cu casele și cu viile, den cîmp și den pădure, cu vad de moară**“, toată în valoare de 365 de galbeni.

De aci, din Brănești, unde, cum se vede, avea avere însemnată și probabil că poposea adesea, și din Vilcana, unde pe atunci mai avea ceva pămînt socrul său Oprea postelnic din Săteni, Cucutenii erau la doi pași.

În 1673 iunie 16, Neagoe Săcuianu, cumpără o parte din moșia ce se află la virful Cetătea, cu gîndul de a ridica acolo o mînăstire. Zapisul dat atunci de moșneni spune : „**Adecă eu Vasile Hogeia ot Cucuteni, împreună cu feciorii miei, anume Iorga, popa Stoica și Vladul, scriu și mărturisesc cu acest al meu zapis... cum să se știe că**

39. Ibidem, XXXVIII-59 ; ms. 127, f. 78—78 v.

40. Ibidem, XXXVIII-62 ; ms. 127, f. 79—79 v, și ms. 134, f. 204.

41. Ibidem, XXXVIII-73 ; ms. 127, f. 84—84 v.

apucindu-se dumnealui să facă acolo, pre locul nostru, la Cetățea, o minăstire pentru pomană, vindut-am eu partea mea de moșie den virful Cetățelei, cît se va alege însă moșie stearpă“⁴².

Peste o lună, la 1673 iulie 30. Neagoe Săcuianu își întocmește diata, la Hotin, unde era plecat cu oastea. Printre altele spune : „...las să se facă sf. mănăstire de la Cetățea, unde am făgăduit sfintului și de ciude (minuni) făcătorul Nicolae Mirilichischi. Și încă las ficii mele Bălașii să facă acest sfint lăcaș ce scriu mai sus și că soțul meu să aibă grijă să se facă această dumnezeiască casă fără zăbavă și oasele mele, de unde vor fi, acolo să se îngroape și toate ale mele să le oblăduiască locuitorii acestui sfint lăcaș“⁴³.

Această minăstire n-a putut fi zidită la Cucuteni atunci. „fără zăbavă“, cum dorise Neagoe. Peste patru ani, cînd din nou era plecat cu oastea în Moldova, a trimis din Măxineni [R. Sărat] jupinesii sale Zanfira, prin ruda sa Alexandru logofăt din Săteni, o diată, refăcută în 1677 iunie 25, în care spune :... „numai un lucru se-au schimbat, nedînd vreme și prilejul a face sf. mănăstire dela Cetățea, iată socotii să fie toate acestea după petrecerea noastră și a fiilor noștri, sfintei și dumnezeestii Mitropolii ot Tirgoviște“⁴⁴.

Așa dar și partea de moșie cumpărată în 1673 de la Vasile Hozea din Cucuteni, a fost dăruită de Neagoe Săcuianu tot Mitropoliei din Tirgoviște, danie ce a fost confirmată și de fiica sa Bălașa Bucșanu, soția lui Badea Bucșanu (Merișanu) sluger, la 1691 martie 8.⁴⁵ și cu aceasta se încheie prezența boierilor Săcuieni la Cucuteni, dăinuind însă înai departe dorința lor de a ridica o minăstire pe virful Cetățea de acolo, dorință care va fi preluată și infăptuită de alții, mai tîrziu.

ȘI ALȚI CĂMĂTARI, MAI MARI SAU MAI MICI, RÎVNESC PĂMÎNTUL CUCUTENILOR

Pătrunderea lui Staico și a lui Neagoe Săcuianu în moșia Cucutenilor a fost mult înlesnită de situația grea în care se aflau moșnenii la sfîrșitul sec. XVII, de nevoia tot mai mare de bani, pentru plata dărilor.

În 1669 noiembrie 4. zece moșneni, printre care unii oameni cu stare, cum erau frații Ursu, Gudea, Anghel și alții, sînt nevoiți să se împrumute la Mihai Cantacuzino, pe atunci mare postelnic, cu suma de 66 de galbeni. Acest boier de neam și foarte bogat apare la Cucuteni în situația de cămătar, căci zice zapisul : „Cum să se știe cînd au fost în zilele mării sale domnului nostru Antonie voevod, iar noi toți ne-am sculat de am mers la dumnealui de ne-am rugat să ne facă

42. George Potra, *op. cit.*, doc. 571, p. 396.

43. *Ibidem*, doc. 572, p. 397.

44. *Ibidem*, doc. 587, p. 410.

45. Arh. St. Buc. Mitrop. T. Rom. CLXXIII-55 ; ms. 127, f. 152 v—153 și ms. 134, f. 141 v—142.

bine să ne dea ughi 66... Și pentru binele ce ne-au făcut dumnealui, noi încă ne-am pus zălog cu toate moșiile noastre, de acum de la noiembrie 4 dni, pînă la aprilie 23 dni“ 46.

Cine știe despre acest boier că a călătorit cu mama sa să se închine la Sf. Mormînt, că a zidit mai multe biserici, ba și un mare spital⁴⁷, ar putea crede că banii au fost imprumutați moșnenilor ca o facere de bine, dacă același document n-ar spune mai departe: „Iar că nu vom putea da banii la zi, pã cum ne iaste tocmeala, să [avem] a veni noi la dumnealui să ne tocim să ne mai dea bani peste aceștea ce ne-au dat, să fim dumnealui rumâni, noi și cu toți feciorii noștri ciți avem și ciți ne va mai da Dumnezeu și cu toate moșiile noastre“.

Dintr-un înscris din 1672 iulie 10, aflăm că Bran al lui Frățilă, din neamul Stănilăveștilor, fusese robit și că Ursu fratele său a dat 66 ughi, pentru a-l scăpa și că, dacă celălalt frate al lor, Gudea, va da jumătate din bani, să stăpînească și el jumătate din moșia lui Bran⁴⁸. În 1674 noiembrie 10, Stan, cu fratele său Cristea și mama lor Gherghina sînt nevoiți să se împrumute la ceaușul Oancea din Coțăieni: „...Și am pus zălog moșie, însă să se știe, Podurile... să le ție într-un an. Deci cînd va veni ziua de nu voi da eu Stan banii, să aib a-i mai darea ceaușului Oancea unghi 1. și să hie aceste moșie, ce scriu mai sus, stătătoare dumnealui“⁴⁹.

Dintr-un zăpis din 1691 martie 7, vedem unele din motivele pentru care moșnenii strîmtorați își vindeau pămîntul: „Adică eu Radul Cozmei monah... făcut-am zăpisul meu să fie de credință la mina moșului Nicodim monah și la mina fiu-său Stanciu, cum să se știe că li-am vindut lazul nostru din Poianile de jos... și am vindut eu de bună voia mea la vreme de nevoie și de foamete“⁵⁰.

În 1691 martie 30, tot de nevoie închină și Atanasie monahul și cu nepoții săi Mitropoliei din Tirgoviște schitul lor de la Cetățea și cu moșia pe care părinții lor, încă de mai multă vreme, o dăruiseră aceluși schit: „...deci văzînd noi că nu-l vom putea ținea și stăpîni precum se cade, datu-l-am și l-am închinat sfintei mitropolii ce serie mai sus, precum a închinat și banul Neagoe Săcuianu partea lui de moșie de acolo“⁵¹.

În 1699 octombrie 9, Drăgoi, împreună cu Milea al lui Gudea și cu feciorii lui Ursu, vînd un loc lui Micu al lui Maximin, pentru că aceștia

46. George Potra, *op. cit.*, doc. 543, p. 369.

47. Este vorba de Spitalul Colțea din București.

48. George Potra, *op. cit.*, doc. 559, p. 382.

49. *Ibidem*, doc. 577, p. 401.

50. Arh. St. Buc. — *Ńlem XXXVIII-37*; ms. 127, 35 și ms. 134, f. 195—196 v.

51. *Ibidem*, XXXVIII-38; ms. 127, f. 71 v--72; ms. 134, f. 195 v—196.

împrumutaseră bani pentru a se plăti de datoria pe care o făcuseră la Mihai Cantacuzino mare spătar⁵².

În 1703 august 26, feciorii lui Ursu, Paraschiv și Stoica vind un loc pe valea Crevediei, pentru a se plăti de datorii : „...**însă peste tot ne-a dat bani gata, tl. 9, de ne-am plătit turcul și de Vlaicul Grecul**“⁵³. (Turcul fiind desigur haraciul, iar Vlaicul Grecul, un cămătar pe care îl vom mai întilni).

Și tot în aceeași zi și tot Micului. Stoica al lui Ursu mai dă un zapis, în care scrie : „**Dat-am scrisoarea mea Micului cum să știe că mi-am pus partea mea de moșie din Poduri și din Crevedie drept bani, tal. 7, cari bani i-am luat cu dobândă dela închisoare, de m-am plătit de jupin Doran și mi-a mai dat și bani gata tal. 5, de am dat Vlaicului**“⁵⁴.

Peste 4 ani, la 1707 noiembrie 29, Neagul ginerele lui Vlaicu, dă o scrisoare celor cinci feciori ai lui Ursu, prin care adeverește că aceștia au plătit datoria către socrul său : „**și mi-au dat toți banii, ciți au fost, în mina mea ; ci de acum să fie în pace, să n-aibă nici un val**“⁵⁵.

Diferențierea de avere dintre moșneni, începută cu mai mult de un secol înainte, continuă și se accentuează, contribuind la fărâmițarea moșiei Cucutenilor, alături de atacurile cămătarilor (boieri și negustori) din afara satului.

În 1717 septembrie 11, Mfinea al lui Gudea și toți feciorii lui, vind lui Radu al lui Maximian o livadă în Poiana⁵⁶.

În 1719 februarie 17, Mitrea, cu feciorii săi, cu frații și cu verii vind jupinului Chirică, „**o livadă de fin și Vilcana Cucutenilor, din apa Vîlcăniî asupra Cetățuiei**“⁵⁷.

Ion al monahului Ștefan de la Cetățue, cu soția sa, Mușa, cu feciorul Iorga și fetele Stana, Neacșa și Mărica, vind părintelui diacon Marin din Vilcana, o livadă, din apa Vîlcăniî în sus⁵⁸.

Apoi, de abia în 1738 martie 1 mai găsim o vânzare de pământ între moșneni : frații Bucur, Radu, Pîrvan și Stroe vind o moșie în Crevedia, unui Dan⁵⁹.

ALȚI NEGUSTORI LA CUCUTENI : LOGOFĂTUL NEGOIȚA ȘI FIUL SAU BĂDICA

Dar în afara acestor vânzări sporadice între moșneni, la acest început de veac se așează în Cucuteni temeinic, oumpărînd cu nesat

52. Ibidem, XXXVIII-39, ms. 127, f. 99 v—100 ; ms. 134, f. 196—196 v.

53. Ibidem, XXXVIII-45, ms. 127, f. 101 ; ms. 134, f. 198 v.

54. Ibidem, XXXVIII-46, ms. 217, f. 100 v.

55. Ibidem, XXXVIII-48 ; ms. 127, f. 101 v și ms. 134, f. 200.

56. Ibidem, XXXVIII-56 ; ms. 127, f. 77 v ; ms. 134, f. 202 v.

57. Ibidem, XXXVIII- ; ms. 127, f. 77 v—78.

58. Ibidem, XXXVIII-61 ; ms. 127, f. 79.

59. Ibidem, XXXVIII-72, ms. 127, f. 104—104 v.

bucată după bucată de moșie. logofătul Negoită, negustor din Tirgoviște și fiul său Bădică.

Prima cumpăratură de pământ a lui Negoită la Cucuteni pare să fie cea indicată în zăpisiul din 1711 septembrie 20, prin care Miinea al lui Gudea cu feciorii și cu verii săi, vînd „o moșie de cumpărătoare pe lângă hotarul Pietrarului, cumpărată de părinții noștri de la Ion Bănică“⁶⁰.

În 1716 martie 2, Miinea al lui Gudea cu feciorii săi vînd logof. Negoită o moșie la Virf, în hotarul Cucutenilor, în Posadă, la Sorbul Tăiat⁶¹.

În aceeași zi, Petru pircălabul și alți moșneni, dau zăpisi logof. Bădică „precum să se știe că sîntem datori nește bani... cari bani ne-au fost făcut dumnealui bine, mai nainte vreme... și noi pentru credință ne-am pus partea noastră de moșie cîtă se va alege“, iar nerăspunzînd banii la zi, „să fie dumnealui moșie stătătoare“⁶².

În 1716 mai 25, Tatul Pădure împreună cu frații lui, Radu, Neacșu și Ion, vînd logofătului Bădică o livadă la Virf, alături de o livadă pe care acesta o cumpărase de la Micu⁶³.

În aceeași zi, mai dau zăpisi de vînzare logofătului Bădică și Maximian, cu fiul său Micu, pentru o livadă de la Virful cel Mare, pe care o avea cumpărată de la Ursești și de la Miinea⁶⁴.

Peste un an, în 1717 iunie 25, Neacșu Coșotă cu soția vînd lui Negoită logofătul o livadă pe Vilceaua Cireșului, pînă în vilceaua din valea Crevediei, pe lângă livada Armașului de la Orsești⁶⁵.

În 1717 august 3, Dumitru Chingotă vînde lui Bădică logofăt o livadă la Virf, „alături de livada popei Vasile pe den sus și pe den jos alături de livada Urseștilor și merge la vale în jos pe apa Crevediei“⁶⁶.

În 1718 martie 9, unii dintre feciorii lui Miinea al lui Gudea, Dobre, Tudor și Pătru, dau zăpisi de vînzare lui Negoită logof. a unor părți de moșie⁶⁷.

Acum era din nou o perioadă grea pentru birnici, pentru moșneni: începutul domniilor fanariote și un nou conflict între turci și austrieci, care aduce pîrjolul războiului în țară.

Mulți călugări de la Cetătea și preoți din Cucuteni sînt nevoiți și ei să-și vîndă pămîntul aceluiași Bădică al lui Negoită logofătul din Tirgoviște.

60. Ibidem, XXXVIII-49-50; ms. 127, f. 102, ms. 134, f. 200 v—201.

61. Ibidem, XXXVIII-51; ms. 127, f. 102 v.

62. Ibidem, XXXVIII-51; ms. 127, f. 103.

63. Ibidem, XXXVIII-52; ms. 127, f. 76 v.; ms. 134, f. 201 v.

64. Ibidem, XXXVIII-53; ms. 127, f. 103 v.

65. Ibidem, XXXVIII-54; ms. 127, f. 77, f. 202.

66. Ibidem, XXXVIII-55; ms. 127, f. 77.

67. Ibidem, XXXVIII-57; ms. 127, f. 104; ms. 134, f. 202 v.

În 1723 decembrie 8, Manafia, călugărița care fusese soția lui Ion cel Mare, fiul lui Stoica, frate cu popa Vasile și cu feciorul ei, Iorga, vind logof. Bădică, „**partea noastră de moșie, den hotarul Cucutenilor și den Vilcana seliște**“⁶⁸.

În 1724 ianuarie 13, călugărul Daniil cu frații săi Nedelcu, Arion și Stroe, dau zăpis tot logof. Bădică al lui Negoită: „**pe cum să să știe că i-am vindut dumnealui partea noastră de moșie den Vilcana**“⁶⁹.

În aprilie 21, același an, popa Dragomir Fășieșcul din Cucuteni, împreună cu preoteasa sa Marica și fiul Gheorghe, vind lui Bădică „**partea noastră de moșie den hotarul Cucutenilor și den Vilcana, den apa Ialomitei pînă in hotarul Pietrarilor, în plai deasupra mănăstirii, pâ cum cură apa Vilcănii cea mare a Pietrarului**“⁷⁰.

Dintr-un zăpis din 1724 mai 26, vedem că și popa Nistor și cu vărul său Pîrvu, nepoți ai Oancei, ceaușul din Coțăeni, vind lui Bădica o livadă, Podul cel Mare, pe lângă popa Neacșu Fășie⁷¹.

Tot în anul 1724 iulie 5, Micul, feciorul lui Maximian și cu patru feciori: Bucur, Radu, Pîrvu și Mușat vind lui Bădica o livadă de fin, în Poduri, din Pisculeț pînă în valea Crevediei⁷².

Și în august 2, acelaș an, călugării Eftenie și Tofan, frați, feciori de-ai lui Drăgoi Cașotă, vind lui Bădica logof. o livadă în dealul Giurcului, pe care o luaseră și ei de la unchiașul Milea și feciorii lui, pentru două cîntare (?) de unt⁷³.

În anul 1726 iulie 1, popa Drăgoi, al lui popa Paraschiva, avînd nevoie de bani, cum spune zăpisul, vinde lui jupîn Bădică o livade în Poduri, pe care o avea de la părinți, dată zestre mamei sale⁷⁴.

În 1733 octombrie 14, Radu cu soția sa și feciorii Manca și Stan, vind jup. Bădică o livade de fin, în Poiana cu stinjeni.⁷⁵

Peste cinci ani, dintr-un zăpis al fraților Dumitrașcu și Barbu ai lui Stoica Ursul, întocmit în 1738 august 15, aflăm prima dată că Varlaam egumenul mînăstirii Aninoasa, apare în satul Cucuteni, „...**pre-cum să să știe că mi-au dat sfinția sa bani gata tal. 43, bani de m-am plătit de Oprea și eu Barbul am luat de la sfinția sa tal. 28 de i-am dat jupînului Bădica de am răscumpărat moșia noastră... ce au fost pusă... zălog, la dumnealui**“⁷⁶.

68. Ibidem, XXXVIII-63; ms. 127, f. 81, ms. 134, f. 205 v.

69. Ibidem, XXXVIII-64; ms. 127, f. 81—81 v.

70. Ibidem, XXXVIII-65; ms. 127, f. 81 v—82; ms. 134, f. 206.

71. Ibidem, XXXVIII-66; ms. 127, f. 83—83 v.

72. Ibidem, XXXVIII-67; ms. 127, f. 82—82 v.

73. Ibidem, XXXVIII-68; ms. 127, f. 82 v—83.

74. Ibidem, XXXVIII-70; ms. 127, f. 83 v.; ms. 134, f. 207.

75. Ibidem, XXXVIII-71; ms. 127, f. 84; ms. 134, f. 208.

76. Ibidem, XXXVIII-75; ms. 127, f. 104 v—105.

Dar înainte de a da banii celor doi frați, acest grijuliu de cele lumești egumen, Varlaam, s-a asigurat că moșiile și înscrisurile lor sînt valabile, cerînd mărturia lui popa Vasile și a altor moșneni din sat, după cum aflăm din zăpisiul dat de aceștia în 1738 august 11⁷⁷.

Iată că prin acest egumen Varlaam, pătrunde în Cucuteni și un reprezentat al celei de-a treia categorii de cămătari, clericii (pe lingă boieri și negustori) care, cu capitalul lor, au cumpărat și destrămat, moșia, odinioară devălmașă.

Nu ne-au parvenit toate actele de cumpărare ale acestui egumen lacom și el de pămînt, dar, din alegerea moșiei Cucuteni, care se va face în anul 1739, vom vedea că Varlaam, împreună cu popa Ion Prună și cumnatul acestuia Negoită, posedau o parte din moșie, mai mare decît a boierilor Merișani și a jupinului Bădică la un loc.

CERTURI PENTRU HOTARE, JALBE LA DOMNIE, HOTĂRNICII

Pe vremea aceea, mai mult de jumătate din pămîntul Cucutenilor trecuse în stăpînirea altora, străini de sat. Părțile de moșie înstrăinate erau însă amestecate cu cele rămase moșnenilor, iar proprietarii unora dintre livezi trebuiau să calce moșiile celorlalți. Pe de altă parte moșnenii care știau la ce preț și în ce condiții le fuseseră „cumpărate” livezile, nu se sfiau să mai prindă ceva foloase de pe pămîntul pină de curînd al lor. Așa se face că la începutul anului 1738, Sanda Merișanca vorniceasa, face jalbă către vodă, cerînd alegerea moșiei Cucuteni și fixarea hotarelor.

Constantin Nicolae Mavrocordat a trimis pe Constantin, al doilea portar, cu poruncă către ispravnicii județului Dimbovița, Mihai Bărbătescu, fost mare comis și Andronache, vornic din Tîrgoviște, care, mergînd la Cucuteni, au chemat pe toți megieșii, „...fiind față și omul dumneai Merișanca, anume Udrea”.

Au fost citite toate zăpisele, toate foile de cumpărătoare, atît boierești cit și megieșești și s-a lăsat răgaz tuturoră 16 zile să vadă cine și ce a cumpărat „...iară citeva den zăpise așa se jeluiau moșnenii, cum să nu sînt bune, ci sînt asupriți și năpăstuiți cu acele zăpise... iar pe cite au bănuît megieșii că nu sînt bune, au mers de au jurat fieștecăre... și jurînd nu s-au ținut acele zăpise în seamă.”

Apoi boierii ispravnicii au trimis pe „Constantin portarul și pe alți oameni credincioși de s-au tras moșia Cucuteni pren trei locuri, după cum au arătat un hrisov al Mircii voevod, pe seamne bătrîne”⁷⁸.

Lungul moșiei Cucuteni, adică din hotarul Pietrarilor, de la apus și pină în apa Ialomiței, în hotarul Șerbăneștilor, la răsărit, așa cum era obiceiul, nu s-a măsurat. S-a tras prin trei locuri lățimea, din hotarul Coțăenilor din miazăzi, pină în al Bădenilor, spre miazănoapte.

77. Ibidem, XXXVIII-74 ; ms. 127., f. 105—105 v.

78. Ibidem, XXXVIII-78 ; ms. 127, f. 84 v—85 v ; ms. 134, f. 210—211.

La capătul dinspre răsărit, din valea Humei, în sud, pînă în vîrfurile Tonți, la nord, s-au găsit 2608 stînjeni : la mijloc, în dreptul Ialomicioarei, s-au găsit 3695 stînjeni și la capătul dinspre Pietrari, la apus, 3535 stînjeni.

S-au comasat toate peticele de moșie ale diferiților proprietari și s-au făcut trei părți de-a lungul moșiei Cucuteni : sfoara moșnenilor spre miazăzi, în hotar cu moșia Coțăenilor și Fienilor (unde aveau moșii și boierii Crețulești și Văcărești) ; altă sfoară la mijloc, a vornicesei Sanda Merișanu și a Bădicii logof. și a treia fașie, unde erau comasate cumpărăturile lui Varlaam, cit și moșia lui popa Ion protopopul și a cumnatului său Negoită, venea spre miazănoapte spre hotarul Bădenilor.

Așa cum se vede din schița întocmită atunci, moșnenii aveau ceva mai mult de o treime din lățime (la apus 1320 stînjeni din totalul de 3535, restul fiind al noilor veniți în sat, egum. Varlaam și tovarășii lui avînd ceva mai mult decît vorniceasa Sanda și logof. Bădică. Au fost fixate și pietrele de hotar. apoi ispravnicii au luat și mărturia a peste 20 de moșneni, că toți sint mulțumiți de alegerea moșiei.

Scrisoarea zice : „...iară de am mai face noi în urma acestui așezămint vre-o pricină, zicînd că am avut vre-o strîmbătate, unul ca acela să fie închinat gloabă domnească 100 galbeni ; să aibă a ne pedepsi cu pedeapsă domnească, căci noi înșine ne-am ales această dreptate“⁷⁹

Această clauză din scrisoarea iscălită de moșneni, în cap cu popa Vasile, cu Ianache, cu 5 inși din neamul lui Pădure, den Coșătești și alții, tăia pofta oricui de a face vre-o contestație.

Apoi boierii ispravnici, Mihail Bărbătescu biv vel comis și Andronache vel vornic din Tîrgoviște, întocmesc „raportul“ lor, încheind astfel : „...drept aceea să aibă dumneaei vorniceasa și Bădica și schitul dumnealor a stăpîni cu pace această moșie de către toți moșnenii și de către alți părtași, că s-au ales cu drept“.

Cu această ocazie, după zapisele prezentate de moșneni, s-a împărțit toată moșia Cucutenilor pe moși : Stoiesc (Stoia), Bran, Stanislăvesc și Liesc (Coșăteștii), fiecare avînd inițial aceeași întindere, de 600 stînjeni. Sint arătate aci : genealogia fiecărui moș, vînzările făcute și cit pămînt a mai rămas fiecărui moș (neam). Din acești patru moși, cunoscuți nouă încă din 1550, neamul Lieștilor (Coșăteștii) scăpătase mai mult decît celelalte, mulți dintre ei fiind vinduți rumâni la acea dată.

La numai două luni de la această hotărnicie, din zăpisiul din 1739 august 24, scris de popa Ion, protopopul din Tîrgoviște, și cumnatul său Negoită, se vede că aceștia vînd partea lor de moșie lui Varlaam ieromonahul. Zăpisiul zice : „...că avînd noi moșie în Cucuteni și hotărîndu-se cu doi boieri mari... ni s-au ales și nouă parte, stînj. de moșie 98,

79. Ibidem, XXXVIII-76 ; ms. 127, f. 85 v—86.

după cărți bătrine ce am avut de la moșii noștri; acum văzind noi că nu ne iaste îndemină să o căutăm, fiind la loc de munte depărtat, ci ne-am tocmiț cu sfinția sa de a noastră bună voce și i-am vîndut“⁸⁰.

Dintr-un adaos pe acelaș zapis, din 1743, se vede că această moșie, nepulînd fi stăpînită de Varlaam „cu pace“, acesta cere lui popa Ion fie să-i îndrepteze moșia vîndută, fie să-i dea banii înapoi pînă la Sf. Ilie, „...iar nedîndu-i banii, de acolea înainte să umble banii cu dobîndă...“

Neînțelegerile pentru hotare au continuat însă și după hotărnicia din 1739, îndeosebi la hotarul Cucutenilor cu Bădenii.

În 1740, în urma unei jalbe către domnie, făcută de popa Nichifor și Ion Piscan din Bădeni, cum că le-au fost împresurate hotarele în 1739 de către Cucuteni, din porunca domnească, ispravnicul județului, Mihail Bărbătescu, merge din nou la Cucuteni cu Radu al doilea portar și cu 12 megieși din Cucuteni. După ce a fost citită cartea de blestem, au mers pe vechile trăsuri: la capul despre răsărit, în valea Tisii, au găsit că Bădenii fuseseră împresurați cu 225 stînji și la fel și în partea dinspre Pietrari. Hotarnicii găseso cu cale să împingă hotarul lui Varlaam către dania schitului și aceasta peste moșneni, dar lipsa s-o împartă pe toate cele trei fășii, numai lipsa de la mijloc, pe Ialomicioară, de 105 stînj., spune scrisoarea oelor 12 megieși, „...acești stînji ne-am rugat noi toți de i-au iertat moșnenilor, ca să fie pagubă despre egumenul, ca de acum înainte să trăiască vecinește.“⁸¹

Dintr-o mărturie a 12 megieși din Cucuteni, din 1743 iunie 24, se vede însă că popa Nichifor și Ion Piscan continuă să se plîngă la domnie, cum că Varlaam a luat el boieri hotarnici care le-au împresurat moșia. Cei doisprezece moșneni spun însă că hotărnicia din 1739 (a treia, cerută de Merișanca și Bădica) fusese dreaptă, așa cum dovedește și un hrisov pe care îl aveau de la Constantin voievod Brîncoveanu și că rău a făcut popa Nichifor cînd, în 1740, au schimbat hotarul stabilit cu boieri mari, în 1739.⁸²

Adeverința dată de către ispravnicii jud. Dimbovița — Fiera Brezoianu fost mare vistier, Mihalache fost mare clucer și Ștefan Braș — către Mitropolia din Tirgoviște, în 1745 aprilie 2, ne spune că Bădica logof. încălca moșia schitului: „...iară acum viind înaintea noastră de față Varlaam arhimandritul și văzînd Bădica temeul și scrisorile sf. mitropolii, nimic n-au mai putut răspunde...“

Este interesantă aci o precizare cu privire la schit: „...însă și schitul ce l-au lucrat el cu varul și cărămida ce au rămas de la Staico paharnic, să fie al sfintei mitropolii“⁸³.

80. Ibidem, XXXVIII-81; ms. 134, f. 214—214 v.

81. Ibidem, XXXVIII-82; ms. 134, f. 242 v—243.

82. Ibidem, XXXVIII-83; ms. 127, f. 107 v—108; ms. 134, f. 214 v—215.

83. Ibidem, XXXVIII-84; ms. 127, f. 86 v; ms. 134, f. 215—215 v.

Deci, în acel an, jupinul Bădica se interesa încă de pământul pe care avea de gând să-l lase schitului de la Cetățea, pe care deja îl reclădise și îl considera al său (deși folosise varul și cărămida rămăsese de la Staico).

În 1747, arhimandritul Varlaam, avînd nevoie de bani, se împrumutase cu 120 taleri de la chir Vasilache Frumușica, un negustor din Tîrgoviște, și pune zălog moșia de la Cucuteni.⁸⁴

Din scrisoarea pe care o dă Gheorghe logof., nepotul lui Varlaam, jupinului Vasilache, în 1751 martie 3, se vede că toată partea de moșie pe care o avusese Varlaam la Cucuteni, trece în stăpînirea negustorului, pentru că datoria de 120 taleri nu mai fusese înapoiată.⁸⁵

Moșnenii lipsiți de pământul cel mai bun, mai bine așezat, care putea fi lucrat și da venit, nu se împăcau cu gîndul că ocinele lor din strămoși să fie stăpînite acum de mitropolie și coseau iarba livezilor și culegeau fructele pomilor sădite de părinții lor.

Iosaf, egumenul de la Schitul Cetățea se plînge la domnie că megișii din Cucuteni, care au vîndut pământul, acum făcut danie schitului, împresurează această moșie și îi iau venitul. Constantin Mihail Cehan Racoviță voevod dă poruncă ispravnicilor județului să cerceteze și să hotărască pe unde să stăpînească schitul, „...iar nehodinindu-se vre-o parte după hotărîrea ce le veți face, cu soroc, să-i trimiteti la divan“⁸⁶.

Deși, încă prin scrisoarea sa din 1751, Gheorghe logof. recunoscuse dreptul jupinului Vasilache asupra moșiei din Cucuteni, pe care o avusese acolo unchiul său Varlaam, vedem că după paisprezece ani cearta însă nu se terminase.

Ștefan Mihail Racoviță voevod poruncește să fie aduși la judecată Gheorghe logofătul și cu Dragomir, fiul lui Vasilache Frumușica.

Nepotul lui Varlaam din nou recunoaște drepturile lui Dragomir și domnitorul hotărăște, în 1765 aprilie 15 : „...**decî de vreme ce moșia, atît din scrisori cît și din spusul lor se vede că iaste dreptă a lui Varlaam și zălogită la Frumușica și celui ce se cade a o chironomisi, de a lui bună voe să lapadă și dă scrisorile, hotărîm : Frumușica să stăpînească moșia cu bună pace, după zapise și după cărțile de hotărnicie**“⁸⁷.

Peste patru ani, după moartea lui Dragomir, soția lui Armeanca împreună cu cele două fiice și ginerii săi, fac danie mitropoliei din Tîrgoviște moșia din Cucuteni și moara cu două roate pe care o făcuse Dragomir cupețul⁸⁸.

84. Ibidem, XXXVIII-85 ; ms. 127, f. 108 v—109 ; ms. 134, f. 215.

85. Ibidem, XXXVIII-86 ; ms. 127, f. 114 ; ms. 134, f. 217 v—218.

86. Ibidem, XXXVIII-87 ; ms. 134, f. 218.

87. Ibidem, XXXVIII-88 ; ms. 127, f. 114—114 v. ; ms. 134, f. 218 v.

88. Ibidem, XXXVIII-90 ; ms. 127, f. 117 v—118 ; ms. 134, f. 220 v.

Domeniul pe care îl stăpînea acum mitropolia la Cucuteni, format din daniile începute de Neagoe Săcuianu în 1691 și terminate cu cele făcute de familia Frumușica în 1769, era acum destul de întins.

Administrarea lui depășea puterile călugărilor de la Schitul Cetața și toți vecinii profitau de slăbiciunea acestora. Moșnenii intrau și ei să cosească finul sau să folosească altfel pămîntul ce fusese făcut danie mitropoliei de către cei care îl luaseră cu japca de la părinții lor, atunci cînd aceștia fuseseră prinși la ananghie.

Prin 1778, cei care se străduiau să apere hotarele acestei moșii minăstirești erau arhim. Deleanu (de la minăstirea Dealului), Chir Grigore și cu Daniil dichiul mitropoliei. Pentru aceasta ei întrebă despre situația pămîntului de la Cucuteni și pe Ioanichie, care nu era altul decît popa Ion, protopopul, se pare de fel din Cucuteni, cumnat cu Negoia din Tirgoviște, care își vînduse pămîntul lui Varlaam și care acum era călugăr.

Intr-o adeverință scrisă în 1778 septembrie 30, Ioanichie arată toate peripețiile ocinilor moșnenești, de cînd au fost zălogite de către Ursești lui Varlaam și pînă au ajuns în posesia mitropoliei, prin dania făcută de soția lui Frumușica, cu fetele și ginerii ei ⁸⁹.

Intr-o altă adeverință, tot din 1778 octombrie 22, popa Barbul spunea și el cum popa Nichifor, cît a trăit, și apoi fiul său popa Matei, care trăia într-un sat Micești din județul Argeș, au stăpînit 12 livezi din moșia mitropoliei, fostă a lui Varlaam; iar unul Bîră și cu Marin zis Ciocoiul din Bădeni, stăpînesc și ei trei livezi din acelaș hotar și, ceilalți oameni din Cucuteni, văzînd exemplul acestora: „...**au început fieștecare a se tînde și a stăpîni din numitul hotar, unul un petec, altul alt petec, cu pricină că hotărnicia sf. mitropolii... ar fi rămas jos; așijderea știu că la hotărnicia ce au făcut dumnealui stolnicul Iordache Crețulescu în zilele rușilor, moșii sale Bădeni, s-au întins de au luat din numitul hotar stinjeni 220**” ⁹⁰.

Peste opt ani, în 1786, din nou încep plîngerii pentru hotare, în-deosebi pentru cei 250 stinjeni pe care îi revendicau atît Cucutenii cît și Bădenii la trăsura din mijloc, în dreptul Ialomicioarei, la punctul valea Tisii. Ispravnicii județului Dimbovița au trimis la Cucuteni pe Cîrstică logofăt de Tirgoviște să facă din nou alegere la fața locului, dar, din darea de seamă a acestuia, reiese că n-a reușit să realizeze împăcarea ⁹¹.

Un oarecare Costea din Cucuteni, împreună cu Tănase Pocicală, cu Petre și Gheorghe au făcut și ei jablă către domn, arătînd că Varlaam, după ce a cumpărat partea unui moș (a Urseștilor), a adus boieri hotarnici cu care a împresurat și părțile celorlalți trei moși nevînduți.

89. Ibidem, XXXVIII-91.; ms. 127, f. 118 v--119; ms. 134, f. 220 v--221.

90. Ibidem, XXXVIII-92; ms. 127, f. 119--119 v.; ms. 134, f. 221 v.

91. Ibidem, XXXVIII-93; ms. 134, f. 221 v--223.

Acești jăluitoari au fost trimiși la judecată boierilor ispravnicii, care, văzînd zapisele și hotărnicile ce s-au făcut mai înainte, precum și nepotrivirile dintre ele, au socotit că e neapărată nevoie de o nouă hotărîre, făcută de voieri hotarnici, cu obișnuitul blestem.

Moșnenii aveau însă teamă de aceste hotărnicii cu boierii mari nu numai totdeauna pătinitoare, dar și foarte costisitoare. Din anaforaua făcută de boierii ispravnicii către vodă, se vede că la propunerea unei noi hotărnicii, **....jăluitoarii întii s-au apărat, iar mai la urmă singuri cunoscînd că într-alt chip nu se poate face izbrănire, primiră și cerură pe dumnealui paharnicul Golescu ispravnicul județului, însă fără de portărel, fiindcă nu le dă mina să intre în multe cheltuieli, dar prea sfinția sa părintele Vlădica Sidis, ceru pe amîndoi ispravnicii și cu portărel să meargă însuși dumnealor la fața locului să le facă hotărnicie... și care parte va rămînea, va plăti toată cheltuiala, la care acestea în cea mai de pe urmă se mulțumiră și jăluitoarii...".** La sfîrșitul anaforalei se repetă prevederea de mai sus, de care aveau atîta teamă jeluitorii încît de cele mai multe ori renunțau să-și mai caute dreptate: **....și de se vor găsi jeluitorii impresurați de către sf. mitropolie, va trage mitropolia toată cheltuiala iar de se va descoperi jalba lor neadevărată, atunci să se osindească a o trage ei toată"** 92.

Anaforaua aceasta avea data de 1786 februarie 15 și, deși Mihai Șutu voevod a fost mazilit în martie, el a apucat s-o vadă și să dea poruncă către ispravnicii județului să meargă la fața locului pentru hotărnicie, la 2 martie.

Această poruncă domnească a fost însă comunicată de către căimacanii Țării Românești (iscălit Scarlat vel logofăt) care, în porunca lor din 1786 aprilie 2, spune boierilor ispravnicii: **....sînteți dumneavoastră orînduiți ca să faceți hotărnicie, iată scriem dumneavoastră să aveți după cuprînderea acei domnești porunci a urma și a săvirși hotărnicia fără de cusur"** 93.

Deținătorul mai tuturor delnițelor înstrăinate timp de două secole, era acum mitropolia din Țirgoviște.

Judecata la divan, cerută în 1786 de unii moșneni din Cucuteni, rămasă neterminată din cauza întîmplărilor vremii, a fost redeschisă de Climent iconomul mitropoliei Țirgoviște cu o jalbă către vodă, la 1794 martie 30: **....jăluiesc mării tale că sf. mitropolie ot Țirgoviște, avînd o moșoară anume Cucuteni și cotropindu-se de unii-alții, mai cu tot, în domnia dintii a mării sale Mihai vodă Șutul, s-au făcut cercetări cu de-amănuntul și prin anafora să și hotărise ca cu portărel, om domnesc, a se și impietri, și întimplindu-se mazile au rămas lucrul nesăvirșit..."**, apoi iconomul cere ca din nou hotărele să fie cercetate și alese.

92. Ibidem, XXXVIII-94 ; ms. 134, f. 223—225.

93. Ibidem, XXXVIII-95 ; ms. 134, f. 226

Domnitorul de atunci, Alexandru Constantin Moruzi, poruncește vel logofătului din Țara de Jos să se facă cercetarea după anafora din 1786 februarie 15, care fusese întărită de Mihai Șuțu, iar logofătul la rîndul lui transmite porunca ispravnicilor județului ⁹⁴.

Mitropolitul Dositeiu își scrie și el, nelipsita în asemenea ocazie carte de blestem, la 1794 iunie 17 : „... iată că să făcu și dela smerenia noastră această carte cu mare blestem și groaznică afurisenie, asupra oamenilor de acolo, parte bisericească sau mirenească, cari vor fi știind seamnele din cărțile de hotărnicie și din oamenii bătrini cari vor fi avînd știință pe unde stăpinea Dragomir Frumușica... ca să arate fieștecare adevărul precum va ști și va fi“ ⁹⁵.

Ispravnicul județului, clucerul Scarlat Cimpineanu, numește pe fostul al doilea vîstier Nicolae, care împreună cu Constantin Cioran postelnicul și chiar Grigore hartofilax merg din nou la Cucuteni, unde, după ce citise mai întii toate înscrisurile, cer moșnenilor să arate hotarele. În documentul întocmit de boierii hotarnici în 1794 iulie 22, se văd toate peripețiile acestei hotărnicii : „...apoi au început a veni unii din lăcuiitorii Cucuteni și Bădeni, cu atîtea zapise vechi de multă sumă de ani înaintea hotărnicii arhim. Varlaam [1739], alți iarăși cu alte zapise în urma numitei hotărnicii... cerînd toți stăpinire, unii cu cuvînt de cumpărători vechi, alții și fără zapise numai cu cuvînt că au pomenit pe părinții lor stăpinind și așa, cu cei 200 stinjeni ce i-au dat clucerului Crețulescu și cu cererile acelor cu zapise vechi și fără de zapise, prea puțină moșie rămînea de partea arhimanditului Varlaam, că mai toată era cuprinsă și se stăpinea de dinșii fără dreptate“.

Multe zile au pierdut boierii la Cucuteni, spune documentul, fără să poată afla ceva de la moșneni, atîta timp cît aceștia au stat uniți, dar „...atuncea intrînd prigonire între megieșii Pădurești cu cei ce se trag din Coșătești, s-au silit dintre dinșii de au scos un zăpis de hotărnicie tot a răposatului Mihai Bărbătescu biv vel comis și Andronache vel vornic cu leat 1739...“. Avînd acum datele cuprinse în acea hotărnicie, au putut să refacă trăsurile după aceleași semne ⁹⁶.

Dirzenia moșnenilor a făcut însă pe hotarnici să înțeleagă că nemulțumind pe săteni, întreaga hotărnicie nu va avea nici o valoare. Așa cum altă dată Varlaam renunțase la un mic număr de stinjeni, din cei la care, după socotelele lui, pretindea că are dreptul, pentru ca apoi „să trăiască vecinește“, așa și de data aceasta reprezentantul mitropoliei se vede obligat să renunțe la revendicarea hotarelor din 1739. În darea de seamă din 1794 iulie 20, cei trei boieri hotarnici redau astfel această cedare : „Dar după multă rugăciune a megieșilor și după a noastră

94. Ibidem. XXXVIII-96 ; ms. 134, f. 226—226 v.

95. Ibidem, XXXVIII-97 ; ms. 134, f. 226 v—227.

96. Ibidem. XXXVIII-101 ; ms. 134, f. 228 v—233 v.

trecere de cuvînt, pentru ca să lipsească toată prigonirea și să rămîie de acum înainte aceste trăsuri și seamne bune și neștrămătate. s-au înduplecat sfinția sa părintele iconomul a le lăsat stîinjeni 167, după care mulțumindu-se și ei au adevărit cu iscăliturile lor, tot în acel zapis că se legaseră că primesc“ 97.

Așa cum se obișnuia în astfel de ocazii, și de data aceasta li se cere moșnenilor o scrisoare în care să arate că sînt mulțumiți cu alegerea făcută 98.

La 23 iulie, Scarlat Cimpineanu, ispravnicul județului raportează domnului despre alegerea și hotărnicia moșiei pe care mitropolia o avea la Cucuteni și cere să se orînduiască un portărel care să pună pietrele pe hotar 99.

Într-o jalbă către domnie din 1794 septembrie 14, Climent iconomul mitropoliei Tîrgoviște spune : „...mă rog înălțimii tale, să fie luminată poruncă mării tale către dumnealor boieri ispravnici... să rînduiască dumnealor iar pe boiernașii ce au mai fost la alegerea moșii și mergînd în fața locului să pue seamne pe unde au făcut alegerea“ 100. În aceeași zi, Alexandru Constantin Moruzi scrie pe această jalbă : „Poruncim domnia mea dumneavoastră ispravnicilor ai județului să rînduiți tot pe acei boiernași ca să pue seamne după alegere ce au făcut“ 101.

Și la 1 noiembrie paharnicul Alexandru, noul ispravnic, transmite această poruncă domnească : „...ni să poruncește de către măriia sa, ca iarăși pe dumneavoastră să vă orînduim să mergeți acolo în fața locului și pe unde ați tras semne“ 102.

Din 1749 noiembrie 21, a rămas o scrisoare iscălită de 12 moșneni, în numele întregului sat Cucuteni, în care aceștia din nou se arată mulțumiți de alegerea și hotărnicia făcută ; „...pentru că părțile noastre de moșie ce avem ne-au rămas în siliștea cea veche, pã din jos... și s-au urmat după hotărnicia ce o avem la miinile noastre și după cererea noastră și de aceia nu mai căutăm judecată“.

Apoi urmează o mărturie a moșnenilor cu privire la pretențiile unuia, Costea, asupra pãmîntului pe care își avea casa, în cuprinsul moșiei mitropoliei. Ei spun că Varlaam, după ce a cumpărat partea de moșie a Urseștilor, a pus ispravnicel, circiumar și purtător de grijă la moara după Ialomicioara, pe Ianache al lui Drăgoi Coșătescu, care și-a părăsit căminul părintesc pe care îl avea în siliștea satului Cucuteni și și-a făcut casă pe moșia lui Varlaam, unde a locuit cit a trăit. Costea, fiul lui Ianache, cînd s-a înapoiat în sat din Gheboeni, unde fusese fugit, n-a stat nici el în sat, ci tot acolo, pe moșia arhimandritului, ca și

97. Ibidem, XXXVIII-100 ; ms. 127, f. 381—386 ; ms. 134, f. 227 v—228 v.

98. Ibidem, XXXVIII-102 ; ms. 134, f. 246 v—247 v.

99. Ibidem, XXXVIII-103, ms. 134, f. 233 v—234.

100. Ibidem, XXXVIII-104 ; ms. 134, f. 234.

101. Ibidem, XXXVIII-106 ; ms. 134, f. 235—236.

102. Ibidem, XXXVIII-108 ; ms. 134, f. 243 v—244.

fratele său Barbu. Și adaugă moșnenii : „...rău zice numitul Costea că iaste cămin părintesc, căci el, după răzmerița rușilor, s-a incuibat și casă și-au făcut, de sînt acum zece ani... și, după ce-și stăpînește partea lui de moșie, stînjeni 92, ce-i are între noi, stăpînește și partea sf. mitropolii cu silnicie...“. Și după alte explicații, scrisoarea încheie astfel : „...Ci noi ne rugăm dumneavoastră cinstiți boieri ispravnici ca să arătați prea înălțatului nostru, să nu mai fim frămîntați și necăjiți prin judecări, după arătările ce sînt mincinoase ale acestui Coste, căci hotărnicile cele vechi, cit și aceste noauă sînt făcute după orînduială și cu dreptate“ 103.

Boierii hotarnici atestă că iscăliturile moșnenilor au fost date în fața lor. Afirmația că : „...pe hotărnicia ce s-au făcut estimp sîntem cu toții mulțumiți și odihniți...“, rămîne îndoelnică, ținînd seama de faptul că declarația a fost dată în fața boierilor și că, din cei 12 martori, 9 erau din neamul lui Pădure, care nu știm dacă într-adevăr reprezentau interesele întregului sat.

Din cartea de alegere din 1797 ianuarie 18, dată de Anastasie polcovnicul, se vede că moșnenii se invoiseră cu mitropolia să dea loc pentru loc, pentru delnița pe care o cumpărase Șerban vâtaful și care, după alegerea din 1794, rămăsese inclusă în hotarul moșiei mitropoliei 104.

Dintr-o poruncă din 1797 mai 25, a biv-vel sătraruului către zapciul ce era orînduit să înfățișeze pe jăluitori, spre cercetare și anafora la veliții boieri, reiese că unchișul Bîra din Cucuteni făcuse plîngere contra iconomului mitropolii din Tîrgoviște. Pe acest document Alexandru Ioan Ipsilanti voevod scrie : „...la această anafora a dumnealor veliților boieri, rămînînd amîndouă părțile mulțumite și odihniți... să stăpînească mitropolia Tîrgoviște în pace“ 105.

Din anaforaua din 1797 iunie 4 către vodă, se vede că Costea al lui Ianache din Cucuteni și cetășii lui se plînseseră din nou la domnie. Vâtaful de divan are poruncă să-l înfățișeze ispravnicului județului pentru cercetare pe Constantin Piscupescul, vechilul mitropoliei, arată anaforaua făcută în 1794, întărită de Alexandru Vodă Moruzi, din care se vede că jăluitorul nu avea dreptate. Ispravnicul arată și porunca domnească din 1794, care spunea : „...cînd nici acum după aceasta a doua poruncă nu vor fi următori a se invoî înscris cu mitropolia, de a plăti adetul pămîntului, să orînduiți dumneavoastră zapciu asupra-le, ca în vreme de primăvară, făr de voia lor, să-și ridice casele și stările din moșia mitropoliei“ 106.

103. Ibidem, XXXVIII-109 ; ms. 134, f. 245.

104. Ibidem, XXXVIII-110 ; ms. 134, f. 244 v—245.

105. George Potra, op. cit. doc. 1055, p. 939.

106. Ibidem, doc. 1056, p. 940.

Gheorghe Dărvar și cu fii săi aveau unele livezi, care în urma comasărilor și hotărniciiilor repetate rămăseseră cuprinse în moșia mitropoliei, care le contestă dreptul de proprietate.

În 1800 februarie 29 mitropolitul Dositeiu dă o carte de blestem lui Gheorghe Dărvar (care acum era monah), supremul argument pentru a mărturisi adevărul despre hotare.

Moșia pe care o avea mitropolia în Cucuteni, provenită din daniile făcute către apusul vieții lor de oameni, această moșie avea la sfârșitul secolului XVIII un venit anual de 100 taleri. Aflăm acest lucru din zăpisiul dat, în 1800 martie 1, lui chir Azarie, egumenul mitropoliei Tîrgoviște, de către Pătru Dica și fiii săi, care arendau această moșie pentru 100 taleri. În zăpisi sunt arătate și condițiile în care va fi dobîndit venitul moșiei.